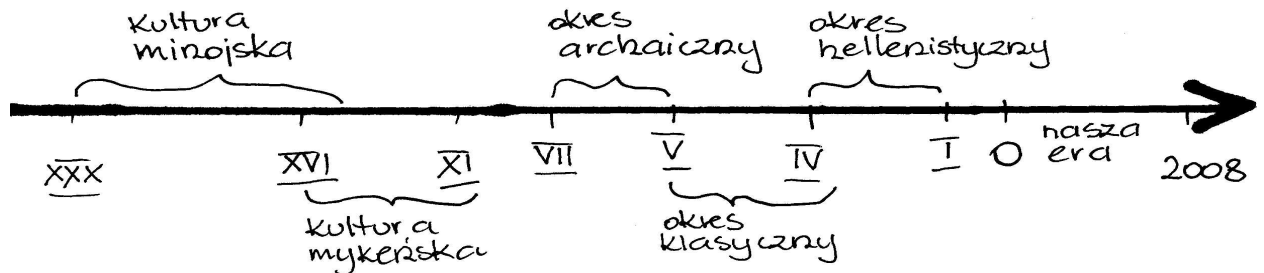

ANEKS:

1. Przykładowy kształt mapy mentalnej stworzonej w trakcie lekcji projektującej:

Góry wpłynęły na izolację ludów, to spowodowało istnienie państw-miast, w których po zjednoczeniu zapanowała demokracja - istnienie różnych plemion powodowało wiele wojen, przez co doskonaliła się armia, np. spartańska - w najwyższych górach (Olimp, Parnas) Grecy osadzili siedzibę bogów – na wzgórzach stawiano świątynie (np. Akropol górujący nad miastem) - teatry budowano w oparciu o górę - otoczenie trzema morzami wpłynęło na rozwój floty wojennej i handlowej - Grecy utrzymywali kontakty drogą morską z innymi cywilizacjami (np. egipską) - klimat śródziemnomorski ograniczył rozwój rolnictwa, dlatego Grecy mieli czas na myślenie, tak narodziła się filozofia np. w Atenach na starożytnej agorze mieszkańcy podczas dnia nie przebywali w domach, ze względu na panujący tam odór, więc przechadzali się po mieście, wśród nich był Sokrates - Grecja jest bogata w kamień stąd był budulec na budowę wspaniałych świątyń - kształt świątyń uwarunkowany był klimatem panującym w Grecji - gospodarka opierała się na uprawie oliwek, które rosną nawet na skałach oraz winnej latorośli - wino zostało odkryte przez przypadek, ze względu na gorący klimat doszło do fermentacji składowanych winogron, w ten sposób powstał napój, który stał się pretekstem do obchodzenia jego święta, jakimi były dionizje – dzięki dionizjom narodził się teatr – teatr pociągnął za sobą inne rodzaje sztuk - swego rodzaju spektaklem były igrzyska olimpijskie, odbywające się co cztery lata, organizowane ku czci bogom – mistrzowie olimpijscy traktowani byli jak herosi – wystawiano im pomniki w miejscu ich zamieszkania – sportowcy rywalizowali nago, wcześniej naoliwieni, wpłynęło to na powstanie kanonu idealnych proporcji ciała – w miejscu zamieszkania mistrza olimpijskiego, stawiano mu pomniki itd.....

2. Przykładowa oś czasu, którą winni stworzyć uczniowie na tablicy

3. Kultura Minojska i Mykeńska

Kultura minojska: (3000 p.n.e-1400 p.n.e.). Rozwinęła się i zginęła na Krecie, gdzie wg. mitu żył Minos, mąż Pasifae, ojciec: Deukaliona, Ariadny, Androgeosa, Fedry. Androgeos po zwycięstwie na igrzyskach panatejskich w Atenach został zabity z polecenia zawistnego króla Aten Egeusza. By pomścić syna Minos wyruszył zbrojnie do Aten i zmusił je do daniny siedmiu dziewcząt i siedmiu chłopców. Danina miała być przekazana jako pokarm dla Minotaura, syna ze związku Pasifae z bykiem. Minotaur żyjąc na Krecie siał postrach. Dla niego sprowadzono słynnego Dedala, który skonstruował mu labirynt. Właśnie legendy związane z Dedalem świadczą o osiągnięciach minojskich rzemieślników, inżynierów, budowniczych. Najważniejszym dorobkiem są pałace, pojawiające się w centrach politycznych i kulturalnych. Najważniejszym zabytkiem jest pałac w Knossos, z którego pochodzą najpiękniejsze malowidła, freski: *Paryżanka*, *Taniec z bykiem*.

Kultura mykeńska: (1600-1000 p.n.e.) Wytworzyła się w południowej i centralnej Grecji, a rozprzestrzeniła się na większą część Grecji, oraz po Egipt. Najważniejsze zabytki: *Lwia Brama* (pierwowzór tympanu), *Skarbiec Arteusa*, *Maska Arteusa*.

Megaron: obszerna prostokątna sala z przedsionkiem, przedpokojem. To centralne pomieszczenie pałaców mykeńskich. W głębi sali na środku znajdowało się palenisko, prawdopodobnie na składanie ofiar.

4. Fiszka dla grupy I

Zaprezentuj, omów i wskaż charakterystyczne cechy rzeźb z trzech okresów (archaicznej, klasycznej i hellenistycznej) sztuki greckiej.

RZEŹBA ARCHAICZNA

Pierwsze posągi powstały w okresie archaicznym, w czasach ożywionego handlu z Egiptem. Początkowo Grecy kopiowali jedynie rzeźby przywiezione z Egiptu. Stąd też wyraźne podobieństwa do sztuki egipskiej: wyprostowane ciała, ręce ułożone wzdłuż tułowia, dłonie przyciśnięte do ud, a pięści zaciśnięte. Rzeźby archaiczne stanowią pierwsze studium anatomii - jeszcze niezbyt proporcjonalne i bez specjalnej dbałości o szczegóły anatomiczne. Mięśnie ciała oddawano dokładnie ale z umiarem. Przedstawiane postacie były **statyczne**. Oczywiście piękne było tylko ciało męskie - stąd nagie męskie akty (*kurosy*), a kobiety (*kore*) zawsze przedstawiane były jako ubrane. Postacie były zawsze uchwycone "od przodu", stąd też określenie stylu jako *frontalny*. Głównymi materiałami były kamień i brąz. Powstanie (pod koniec VII w. p.n.e.) monumentalnej architektury archaicznej spowodowało stopniowy rozwój i udoskonalanie sztuki rzeźbiarskiej. W ciągu 100 lat od utworzenia pierwszych kopii dzieł egipskich, Grecy wprowadzili do rzeźby elementy ruchu i większą dbałość o oddanie detali. Postacie miały włosy pełne loków i charakterystyczny uśmiech. Pod koniec okresu archaicznego powstawało coraz więcej rzeźb monumentalnych, wolno stojących i dekoracyjnych. Szkoły rzeźbiarskie powiązane były ściśle z porządkami architektonicznymi.

RZEŹBA KLASYCZNA

Na przełomie VI i V w. p.n.e., a zwłaszcza po wojnach perskich, zaczęto coraz powszechniej stosować marmur, a w monumentalnych posągach **chryzelefantynę**. *Chryzelefantyna* była techniką tworzenia rzeźb z kości słoniowej i złota. W pierwszej kolejności ustawiono szkielet z drewna i gipsu. Następnie pokrywano go płytkami z kości słoniowej (twarz i inne nagie części ciała) oraz złota (włosy, szaty, sandały i ozdoby), wysadzanego ozdobnymi kamieniami i szlachetnym drewnem (cedr, heban). Na początku V w. p.n.e. wynaleziono metodę wykonywania z brązu pustych odlewów - na wosk tracony, co pozwoliło na wierniejsze oddawanie szczegółów.

Rzeźby klasyczne były już idealnie proporcjonalne, zachwycały szczegółami i bijącym z nich **dynamizmem**. Często były wyidealizowane. W odróżnieniu od archaicznego ujęcia frontalnego, stosowano "zamrożenie ruchu" np. postacie z pochylonym torse, wyciągniętym do przodu ramieniem itp. Na twarzach nie ma już charakterystycznego, archaicznego

uśmiechu. Dzięki dokładnym studiom anatomicznym artyści mogli przedstawić rysujące się pod skórą mięśnie. Jak dalece udawało się rzeźbiarzom oddać ruch i ekspresję, widać w posągu *Dyskobola* Myrona. Z kolei kultowe postacie bóstw były pełne powagi i dostojęstwa.

RZEŹBA SCHYŁKU KLASYCYZMU I HELLENISTYCZNA

Gigantyczne, pełne przepychu świątynie i budowle świeckie wymagały innego typu rzeźby niż w V w. p.n.e. Wobec spadku znaczenia Aten głównymi centrami twórczości rzeźbiarskiej stały się: Aleksandria, Pergamon, Rodos i Antiochia. Każdy z tych ośrodków wyróżniał się własnym stylem. Zaprzestano tworzenia monumentalnych rzeźb sakralnych - bogowi stali się bardziej podobni do ludzi - smukli, pełni wdzięku i swobody. Po raz pierwszy w sztuce greckiej przedstawiono boginię w pełnej nagości (*Afrodyta z Knidos* Praksytelesa).

Rzeźba Grecji hellenistycznej ukierunkowała się na przedstawianie postaci i scen z życia codziennego. Charakterystyczne było zacieranie się ostrych konturów postaci oraz zamiłowanie do erotyki.

Duch kultury hellenistycznej różnił się znacznie od tego co zwykliśmy uważać za styl klasyczny. Wiele aspektów rzeczywistości ignorowanych przez ten ostatni znalazło swoje miejsce w kulturze hellenistycznej. I tak, nie ukrywano już brzydoty, bólu i strachu. Zdarzały się postaci groteskowe, coraz więcej miejsca poświęcano też uczuciom, oddawanym często ze skrajnym realizmem. Typowym przykładem hellenistycznego realizmu jest *Grupa Laokoona*.

5. Fiszka dla grupy II

Na podstawie tekstu i fotografii omów elementy kanonu w rzeźbie antycznej i ich wykorzystanie w innych epokach.

KANON W RZEŹBIE

Poliklet, jeden z wielkich rzeźbiarzy antycznej Grecji i twórca kanonu rzeźbiarskiego, stworzył **kanon proporcji ciała ludzkiego**. Widać ją doskonale na przykładzie rzeźby *Doryforos* – przedstawiającej mężczyznę niosącego włócznię. Według rzeźbiarza głowa jest wyznacznikiem proporcji i w postaci ludzkiej mieści się 7 razy.

Na przykładzie *Doryforosa* można przedstawić kolejny element kanonu, a mianowicie **kontrapost** – pozycję, w jakiej pokazywano stojącą postać. Rzeźba ukształtowana w taki sposób doskonale „utrzymywała równowagę”. Lewa ręka trzyma włócznię, prawa luźno zwisa. Ciężar ciała spoczywa na prawej nodze, lewa natomiast pozostaje swobodna, lekko

Grecja wczoraj i dziś
Konspekt trzech lekcji - Aneks

ugięta.

Zaprezentuj trzy porządki architektoniczne.

TRZY PORZĄDKI ARCHITEKTONICZNE

W starożytnej Grecji powstały stosowane po dzień dzisiejszy w architekturze podstawowe systemy konstrukcyjno-kompozycyjne, zwane **porządkami architektonicznymi**. Najbardziej charakterystyczną częścią składową każdego porządku jest kolumna, a w niej głowica. Grecy stworzyli trzy takie porządki: dorycki, joński, koryncki.

PORZĄDEK DORYCKI

Kolumna w porządku doryckim nie posiada bazy, a jej głowica ma kształt bardzo prosty, jakby okrągłej spłaszczonej poduszki, na której spoczywa kwadratowa głowa. Taki rodzaj kolumn pojawił się w Grecji najwcześniej, już w VII w. p.n.e.

PORZĄDEK JOŃSKI

Jest młodszy niż dorycki. Kolumna jońska ma podstawę z trzech albo więcej pierścieni, a jej głowica posiada po dwóch stronach ślimakowate skryte, tak zwane woluty, na których jak na głowicy doryckiej spoczywa kwadratowa płyta.

PORZĄDEK KORYNCKI

Kolumna w porządku korynckim jest najmłodsza. Od jońskiej różni się tylko głowicą, oplecioną rzeźbionymi w kamieniu, odwiniętymi liśćmi ozdobnego krzewu –akantu.

6. Fiszka dla grupy III

Uzupełnij pojęciami schemat budowy świątyni na podstawie definicji. Omów budowę świątyni wyjaśniając pojęcia.

Kolumnada – kolumny otaczające świątynię (Partenon) i podtrzymujące dwuspadowy dach. Kolumny występowały w trzech stylach/porządkach architektonicznych i składały się z **głowicy**, **trzonu** (*styl dorycki*) i **bazy** (*styl joński i koryncki*).

Tympanon – trójkątne pole zamykające od frontu dwuspadowy dach, zazwyczaj wypełniony kompozycją rzeźb.

Podstawa – otacza budowlę dookoła trzema stopniami.

Akroteria – dekoracje rzeźbiarskie stawiane na dwóch szczytowych punktach dachu i na narożnikach.

Belkowanie – składa się na nie **architrav** (*najniższy element, stykający się z kolumną, w stylu jońskim i korynckim dzielony na poziome paski*), **fryz** (*poziomy pas wypełniony płaskorzeźbami, w stylu doryckim dzielony pionowo na metopy i tryglify*) i **gzyms** (*element wieńczący belkowanie, wyraźnie wysunięty przed pozostałe części, czasami zdobiony ząbkami*).

7. Fiszka dla grupy IV

Na podstawie tekstów, planów i rysunków omów budowę świątyni greckiej. Spróbuj ułożyć plany świątyń od najprostszej do najbardziej złożonej wskazując na rozwój w architekturze greckiej.

ŚWIĄTYNIA GRECKA

Elementy konstrukcji architektury greckiej rozpatrujemy na przykładzie świątyń. Pierwsze z nich powstały w początku okresu archaicznego, a w miarę upływu czasu przy ich budowie rozwijały się i udoskonalały formy architektoniczne. Na starannie wybranym placu stawiano świątynię, która nie była miejscem modłów, lecz mieszkaniem bóstwa. Dlatego forma planu nawiązywała do izby mieszkalnej - megaronu. Pomieszczeniami występującymi we wszystkich świątyniach, niezależnie od skali czy wyposażenia, były cella (nawa) i przedsionek. W Grecji rozpowszechnił się plan prostokątny; długość nawy świątyni równa była podwójnej szerokości. Wejście umieszczano po stronie wschodniej.

ŚWIĄTYNIA GRECKA

Najprostszym choć najstarszym typem świątyni zwanej „templum in antis”, jest megaron o przedłużonych z jednej strony ścianach bocznych, pomiędzy którymi stoją dwie kolumny. Oparte na nich belkowanie przekrywa dach dwupołaciowy. W dalszym ciągu rozwoju rzutu świątyń greckich zjawily się kolumny na całym froncie - prostylos. We wspanialszych obiektach kolumnady pojedyncze - peripteros, z najmniej sześcioma kolumnami z przodu, lub podwójne - dipteros otaczały budynek, tworząc podcień ze wszystkich stron. Uzyskano w ten sposób jednakowe potraktowanie wszystkich elewacji, co jest jedną z charakterystycznych cech architektury greckiej.

ŚWIĄTYNIA GRECKA

We wschodniej fasadzie przedsionek (pronaos) prowadził prosto do wnętrza,

czyli naosu (cella) mieszczącego posąg bóstwa, któremu świątynia była poświęcona. Posąg ustawiano na końcu naosu i zwracano ku wschodowi. Od strony tylnej naosu znajdowało się niekiedy pomieszczenie (adyton) używane jako skarbiec, miejsce przechowywania przedmiotów kultowych lub miejsce wyroczni, dostępne tylko dla kapłanów i osób wybranych, oraz tylny portyk (opistodomos). Ponieważ w pronaosie opistodomosie często przechowywano bogate dary dla bogów, zamykano je metalowymi kratami. Ołtarz, na którym składano ofiarę ze zwierząt, ustawiano zwykle nie wewnątrz świątyni, lecz przed główną fasadą.

8. Quiz – pytania i odpowiedzi

1. Co to jest, i do czego służyło i służy współcześnie?

Dysk do rzutu dyskiem i obciążnik do skakania w dal. Obecny dysk nadal wygląda tak samo, dyskiem nazywa się współcześnie okrągłą płytkę do zapisywania przez komputer informacji.

2. Co to jest i do czego służyło służy obecnie?

Liście laurowe. Służyły do dekoracji zwycięzcy olimpiady. Również współcześnie się tym dekoruje. Liść laurowy służy również jako przyprawa.

3. Co to jest i gdzie? Jakie wydarzenie tam miało miejsce i kiedy?

Pierwszy stadion olimpijski w Olimpii. Pierwsza olimpiada odbyła się tu w 776 r. p.n.e.

4. Co to jest? Do jakiego porządku architektonicznego należy? Jak nazywa się roślina na nim widoczna?

Kapitel kolumny korynckiej, zawierający motyw liścia akantu.

5. Jak nazywają się „kobiety” widoczne na zdjęciu i w czego skład wchodzi?

Kariatydy z budynku zwanego Erechtejonem (świątynia Ateny i Posejdona) na wzgórzu Akropol w Atenach.

6. Do czego to mogło służyć i z czym się wiąże?

Grecja wczoraj i dziś
Konspekt trzech lekcji - Aneks

Maszyna do głosowania. Ma związek z demokracją, która narodziła się w Grecji za czasów Peryklesa.

7. Kogo przedstawia rzeźba, kto jest jej autorem?

Woźnica z Delf autorstwa Fidiasza.

8. Z jakim państwem-miastem powinny się kojarzyć te eksponaty i dlaczego takie?

Sparta, która stawiała na siłę. Spartanie nie budowali wspaniałych budowli, nie rzeźbili.

9. Co przedstawia zdjęcie i czego jest pierwowzorem?

Lwia Brama w Mykenach, pierwowzór tympanonu.